

Πρόσβαση

Το Οροπέδιο Λασιθίου, που σε μια εποχή όχι και πολύ μακρινή ήταν απομονωμένο και δυσπρόσιτο, σήμερα είναι εύκολα προσπελάσιμο από διάφορα σημεία με αμαξιτούς δρόμους για τους «εποχούμενους» αλλά και με πεζοπορικά μονοπάτια για τους αποστολικά μετακινούμενους.

Αμαξιτοί δρόμοι

Από σεβασμό προς την διοικητική υπαγωγή ξεκινούμε από τον αμαξιτό δρόμο που συνδέει το Οροπέδιο Λασιθίου με τον Άγιο Νικόλαο την πρωτεύουσα του Νομού. Στον δρόμο αυτό για λόγους συντομίας δώσαμε την κωδική ονομασία 1ος – 0Α (=οδικός άξονας). Το ίδιο κάναμε και για τους 0.Α. 2 και 3.

1ος 0Α

Ξεκινά από τον Άγιο Νικόλαο ακολουθεί για λίγο τον δρόμο προς Κριτσά, στην συνέχεια στρέφεται δεξιά προς Λακώνια, διασχίζει διάφορους μικρούς οικισμούς και φθάνει στην κοιλάδα του Δρασιού, όπου ενώνεται με τον κλάδο που έρχεται από την Νεάπολη. Ανηφορίζοντας προς το Οροπέδιο Λασιθίου περνά από τους Αμυγδά-λους και λίγες εκατοντάδες μέτρα, πριν φθάσει στα Ζένια, συναντά δεξιά την εκκλησία του Αγίου Ιωάννου. Σε αυτήν την εκκλησία η «Κριτσοτοπού-λα» διέκοψε για λίγο την φυγή της μετά την θανάτωση του Χουρσίτ στο αγά Χουμεριάκο. Εκοψε τις πλεξούδες της και τις κρέμασε στην εικόνα της Παναγίας και όταν έφθασε στο λημέρι του Καπε-τάν Καζάνη στην Αλόϊδα, ντυμένη με τα ρούχα του Χουρσίτ, με κομμένα τα μαλλιά παρουσιάσθηκε με το όνομα Μανώλης και επειδή δεν είχε γένεια, οι σύντροφοι της, χωρίς να υποψιαστούν το φύλο της, την ονόμασαν Σπανομανώλη.

Συνεχίζοντας την πορεία μας συναντούμε μια μικρή ομάδα 5-6 ανεμομύλων γνωστών με το όνομα του » Κατακαλού οι Μύλοι». Λέγεται ότι οι παλιοί κάτοικοι των Ποταμών συνόδευσαν

μέχρι τούτο εδώ το σημείο αυτούς που έφευγαν για μακριά και αποχαιρετώντας τους ευχόνταν: «Κατά καλού να πάνε» έξω και το τοπωνύμιο.

Το μυλοτόπι του Κατακαλού εγκαταστάθηκε η ενισχύθηκε μετά την βίαιη διάλυση εκείνου στο Ζάρωμα το 1867.

Μετά από διαδρομή λίγων χιλιομέτρων μπαίνουμε στην καταπρόσινη κοιλάδα των Ποτόμων, με πολλά νερά και ενδιαφέροντα τοπία. Προπολεμικά οι νότιες πλαγιές της Σελένας πάνω από τους Ποτόμους ήταν ένα πυκνό δάσος πρίνων που καταστράφηκε από τους κατακτητές που έκοβαν συστηματικό τα αιωνόβια δένδρα για ξύλευση.

Προπολεμικό οι Ποτόμοι, Μέσα και Έξω, και οι άλλοι μικροί οικισμοί της περιοχής, συνδυάζοντας το όριστο φυσικό περιβάλλον, το υγιεινό κλίμα με την ευχερή πρόσβαση, ήταν ένα πολυσύχναστο παραθεριστικό κέντρο κυρίως των κατοίκων των παραθαλάσσιων περιοχών.

ετά τους Ποτόμους αρχίζει η τελευταία ανηφόρα που θα μας φέρει στον Πατέρα τα Σελιό απ' όπου θα έχουμε μια πανοραμική θέα της Ν.Δ. πλευράς του Οροπεδίου. Η συνάντηση του 1ου ΟΑ με τον περιφερειακό του Λασιθίου πραγματοποιείται στο Μέσα Λασιίθι. Ο 1ος ΟΑ άρχισε να κατασκευάζεται στις αρχές της δεκαετίας του 1920, τα δε εγκαίνια του έγιναν στις 25-6-1936 με πρωτοφανείς παλλασιθιώτικες εκδηλώσεις με επίκεντρο την Ι. Μονή Κρουσταλλένιας, όπου τελέσθηκε και η επίσημη παλλασιθιώτικη δοξολογία. Μια πομπή 10 αυτοκινήτων έφθασε στο Μέσα Λασιίθι, όπου ανατινόχθηκε συμβολικό το τελευταίο εμπόδιο και τα πρώτα αυτοκίνητα έσπασαν την απομόνωση του Λασιθίου. Δύσκολα μπορεί κανείς να περιγράψει την συγκίνηση των Λασιθιωτών που έβλεπαν την πρόοδο και τον πολιτισμό να έρχεται επιτέλους στον τόπο τους. Τόσος ήταν ο ενθουσιασμός του λαού που ο πρόεδρος της κοινότητας Ψυχρού ζήτησε από τους κατοίκους να βγάλουν τα προικιά τους από τις κασέλες και να τα απλώσουν στους εξωτερικούς τοίχους των σπιτιών για να πάρει πιο πανηγυρικό χαρακτήρα η υποδοχή. Η υπόδειξη της τοπικής αρχής ενθουσιωδώς

έγινε αποδεκτή.

2ος ΟΑ

Ξεκινά από το Ηράκλειο και μέσω νέας εθνικής οδού φθάνει στον ανισόπεδο κόμβο Χερσονήσου, όπου την εγκαταλείπει και ακολουθεί στην συνέχεια την επαρχιακή οδό προς Οροπέδιο Λασιθίου μέσω Ποταμιών, Αβδού, Γωνιών και στο Σελί Αμπέλου. Η συνάντηση του 1ου ΟΑ με τον περιφερειακό του Λασιθίου πραγματοποιείται στην έξοδο της Κοιλάδας της Καρδαμούτσας.

Η περιγραφή των ενδιαφερόντων της διαδρομής θα γίνει στο κεφάλαιο «ανακαλύπτοντας το Οροπέδιο του Λασιθίου». Άλλες διαδρομές που μπορεί να ακολουθήσει ο επισκέπτης που ξεκινά από τα βόρεια παράλια του νομού Ηρακλείου.

- Από Ιταλίδα μέσω Μοχού συναντά τον 2ο ΟΑ στην θέση Μάχα μετά τις Γωνιές και συνεχίζει κανονικά.
- Από τα Μάλια με κάποια δυσκολία ανακαλύπτει κανείς τον δρόμο Μάλια Κράσι τον οποίο ακολουθεί. Σε κάποιο σημείο ο δρόμος περνά από ένα μικρό δάσος αζηλάκων και σε λίγο φθάνει στο Κράσι απ' όπου συνεχίζει ακολουθώντας τον 2ο ΟΑ για Λασιθί.

3ος ΟΑ

Ξεκινά από το Καστέλλι Πεδιάδος και μέσω Κα-σταμονίτσας – Καράς πηγάδι Τσούλη μνήμα φθάνει στο Λασιθί και συναντά τον περιφερειακό Λασιθίου στην έξοδο της κοιλάδας της Χορτασάς.

Δύο σημεία της διαδρομής παρουσιάζουν ενδιαφέρον για τον επισκέπτη.

- Η θέση Καράς Πηγάδι, όπου η μάντρα του Σηφογιάννη, ήταν ένας πολύ σημαντικός χώρος για την εθνική αντίσταση 1941-44. Κατά την κατοχή λειτουργούσε εδώ αγγλικός στρατιωτικός ασύρματος και εδώ πραγματοποιούνταν συσκέψεις στελεχών της αντίστασης. Από εδώ ξεκίνησε η ομάδα η οποία πραγματοποίησε την απαγωγή του Γερμανού στρατιωτικού διοικητή Κρήτης Κραι'περ τον Απρίλιο του

1944.

- Για το δεύτερο ενδιαφέρον σημείο, του Τσούλη, το μνήμα θα γίνει λόγος σε άλλο κεφάλαιο. Ο 3ος ΟΑ βρίσκεται υπό κατασκευή και δεν χρησιμοποιείται προς το παρόν.

4ος ΟΑ

Ξεκινά από την Έμπαρο και μέσω Ξενιακού φθάνει στο Κατωφύγι απ' όπου αρχίζει η ανηφορική ανάβαση στο Λασιθί. Περνούμε την θέση Ξενοταφια, νεκροταφείο της αρχαίας Εργανου, όπου μπορούμε να δούμε κάποιους κυψελοειδείς τάφους «ξεκοιλιασμένους» από τα μηχανήματα οδοποιίας κατά την διάνοιξη του δρόμου.

Ενδιαφέρον το τοπωνύμιο «Ξενοταφια» που δείχνει ότι από παλιό είχε επισημανθεί η παρουσία τάφων διαφορετικών από τους συνηθισμένους που προφανώς ανήκαν σε κάποιους αρχαίους - ξένους, εξ ου και το Ξενοταφια.

Μετά από μια δύσκολη διαδρομή φθάνουμε σε ένα μικρό λεκανοπέδιο κατάφυτο από αμπέλια, το λεκανοπέδιο της Εργανου. Νότια διακρίνεται ένας κωνικός λόφος στην κορυφή του οποίου υπάρχουν τα ερείπια μιας υστερομινωικής ακρόπολης άγνωστης πόλης που η τοπική παράδοση και οι αρχαιολόγοι την ονομάζουν Έργανο και η οποία, κατά την παράδοση, θα πρέπει να ήταν πλούσια «Εάν βρεθεί της Λύττου το λογάρι και της Εργανου το λάδι, χαρά στην μοίρα της Κρήτης». Ο οικισμός που βρισκόταν εδώ ήκμασε κατά την υστερομινωική και γεωμετρική εποχή (1200-700 π.Χ.).

Μετά την Έργανο ο δρόμος μπαίνει στην κοιλάδα των Βαθιών έχοντας δεξιά την επιβλητική κορυφή Αφέντης της Δίκτης (2141). Περνά από το μικρό Οροπέδιο της «Μαρης» όπου πρόσφατα κτίστηκε από τους κτηνοτρόφους της περιοχής ο ναός του Αγ. Μανώλη του εκ Σφακίων, και καταλήγει στο Σελί του Σταυρού απ' όπου κατεβαίνει στο Καμινακι, όπου συναντά τον περιφερειακό του Οροπεδίου Λασιθίου.

Και ο δρόμος αυτός είναι ακόμη υπό κατασκευή και είναι βατός μόνο με ειδικού τύπου οχήματα.

Γενικά η περιοχή διαθέτει ένα πυκνό οδικό δίκτυο το οποίο διασχίζει ιδιαίτερα δύσκολες περιοχές εξαιτίας της ορεινής γεωμορφολογίας του δήμου.

Οι δρόμοι του δήμου Οροπεδίου Λασιθίου, όπως όλοι οι γραφικοί παλιοί δρόμοι, δεν έχουν σωστή χάραξη, έχουν απότομες στροφές που δυσκολεύουν την ορατότητα στην οδήγηση και δεν συνοδεύονται από ανάλογη σωστή σήμανση. Πολλές φορές οι σημάσεις είναι ανεπαρκείς και όχι στα κατάλληλα σημεία. Όταν σταματήσετε κάπου για να θαυμάσετε τη θέα φροντίστε να παρκάρετε το αυτοκίνητο σας σε σημείο που δεν δυσκολεύει τους άλλους οδηγούς και ποτέ πάνω σε στροφές. (Τα πολλά διάσπαρτα εικονοστάσια που θα συναντήσετε στους δρόμους της Κρήτης υποδηλώνουν την επικινδυνότητα τους επειδή σ' αυτά τα σημεία έχει γίνει κάποιο δυστύχημα.).

Μεγάλη προσοχή θα πρέπει να δείχνετε στις ορεινές διαδρομές που διασχίζουν περιοχές με μελίσσια και υπάρχουν γιδοπρόβατα που βόσκουν ελεύθερα, τα οποία μπορεί να βρεθούν αναπάντεχα στο δρόμο σας.

Για όσους οδηγούν μηχανή θα πρέπει να προσέχετε στις στροφές την ύπαρξη αμμοχάλικου, με πιθανό αποτέλεσμα την ολίσθηση της μηχανής.

Το κράνος είναι υποχρεωτικό στην Ελλάδα για όλους τους αναβάτες των μηχανών.